

3. ארגון ומינהל

3.1 ארגון העבודה הפדגוגית

25-3.1 תכנית יסוד (ליבה) לחינוך היסודי במדינת ישראל

2. רקע

מדינת ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית ומדינה הקולטת עלייה, ומערכת החינוך שלה נעה מאז הקמתה ממדיניות של כור היתוך למדיניות של הכרה בגיוון ההולך וגדל של אוכלוסיית הלומדים, כמו גם הכרה בשונות התרבותית והחברתית הקיימת בחברה בישראל. במהלך השנים מאז שקמה המדינה השתנו פני החברה מחברה שבה הסולידריות החברתית והדאגה לרווחת הקולקטיב הן מאושיות קיומה לחברה סקטוריאלית, מתוחכמת ואינדיווידואליסטית, שבה הערכים הקולקטיביים כמעט נעלמו לחלוטין, והרווחה האישית של הפרט מאפיינת היום את החברה הישראלית על חשבון הסולידריות הקולקטיבית. התפתחויות אלה הביאו להכרה בחיוניות של גיבוש תשתית חינוכית ותרבותית משותפת שבה מכנים משותפים חינוכיים וערכיים לכלל החברה בישראל באמצעות תכנית יסוד מחייבת (תכנית ליבה) - תכנית שתשמש בסיס לחיזוק של המשותף בחברה, תוך מתן אפשרות לקבוצות החברתיות השונות להגשים את מטרותיהן הספציפיות.

במהותה תכנית היסוד (הליבה) -

1. מגדירה את התכנים שהתלמידים במערכת החינוך הישראלית חייבים לדעת;
 2. כוללת את מיומנויות הלמידה ואת הערכים שהתלמידים במערכת החינוך הישראלית חייבים לרכוש;
 3. מבוססת על תכניות הלימודים הקיימות והמשתנות מעת לעת.
- יש להתייחס אל תכנית היסוד (הליבה) כאל הציור שכל בית ספר בונה עליו את תכנית לימודי החובה והבחירה שלו כדי שבסופו של התהליך יהיו הבוגרים של מערכת החינוך הישראלית אזרחים יצרניים המסוגלים לתפקד בצורה נאותה הן במישור ההכרתי (הקוגניטיבי) והן במישור הריגושי (האפקטיבי), כאמור בסעיף 2 של חוק החינוך הממלכתי.

תכנית יסוד (הליבה) חלה על כל התלמידים במערכת החינוך היסודי בישראל, והיא תנאי מוקדם לקבלת תקצוב ממלכתי. בחינוך הרשמי (הממ' והממ"ד העברי, הממ' הערבי והממ' הדרוזי) על התלמידים ללמוד 100% מתכנית היסוד (הליבה). תלמידים במוסדות מוכרים שאינם רשמיים חייבים ללמוד לפחות 75% מכלל השעות המוגדרות כחובה בחינוך הרשמי, ועליהם להגיע לרמת ההישגים הנהוגה במוסדות החינוך הרשמיים. העמידה ברמת ההישגים הנדרשת בחינוך הרשמי והמוכר תיבדק באמצעות מדדי יעילות וצמיחה בית ספריים (מיצ"ב) וסטנדרטים חינוכיים. בחינוך הרשמי ייבחנו התלמידים ב-4 תחומים - שפת אם, אנגלית, מתמטיקה ומדעים - ובחינוך המוכר ייבחנו התלמידים ב-3 מתוך 4 התחומים לפחות. במוסדות הפטור יידרשו התלמידים ללמוד לפחות 55% מכלל השעות המוגדרות כחובה בחינוך הרשמי.

3. חלוקת השעות על פי תכנית היסוד (הליבה)

תכנית היסוד לביה"ס היסודי – כיתה א'

מוסדות פטור 8 ש"ש 55% של הליבה	מוכר שאינו רשמי ערבי דרוזי 11 שעות 75% של הליבה	מוכר שאינו רשמי – עברי 11 ש"ש 75% של הליבה	מ"מ ערבי, דרוזי 15 ש"ש 100% של הליבה	מ"מ וממ"ד עברי 15 ש"ש 100% של הליבה	
ערבית 3 ש"ש	ערבית 4 ש"ש	ערבית 4 ש"ש	ערבית 6 ש"ש	ערבית 6 ש"ש	אשכול שפות וספרות
מתמטיקה- 3 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש טבע ומדעים- 2 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש טבע ומדעים- 2 ש"ש	מתמטיקה- 5 ש"ש טבע ומדעים- 2 ש"ש	מתמטיקה- 5 ש"ש טבע ומדעים- 2 ש"ש	אשכול מתמטיקה, טבע, מדע וטכנולוגיה
	חינוך גופני 1 ש"ש	חינוך גופני 1 ש"ש	חינוך גופני 2 ש"ש	חינוך גופני 2 ש"ש	אשכול מיומנויות הגוף

תכנית היסוד לביה"ס היסודי – כיתות ב'-ג'

מוסדות פטור 9 ש"ש 55% ליבה	מוכר שאינו רשמי דרוזי 16 ש"ש 75% ליבה	מוכר שאינו רשמי ערבי 13 ש"ש בכתיב ב' 15 ש"ש בכתיב ג' 75% ליבה	מוכר שאינו רשמי ערבי 13 ש"ש 75% ליבה	מ"מ דרוזי 20 ש"ש 100% ליבה	מ"מ ערבי 17 ש"ש בכתיב ב' 20 ש"ש בכתיב ג' 100% ליבה	מ"מ וממ"ד עברי 17 ש"ש 100% ליבה	
תנ"ך- 2 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 2 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 2 ש"ש	תנ"ך- 2 ש"ש לימודי חברה- 2 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 3 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 3 ש"ש	תנ"ך- 2 ש"ש לימודי חברה- 3 ש"ש	אשכול מורשת רוח וחברה
ערבית- 3 ש"ש	ערבית- 3 ש"ש ערבית (כתיב ב')- 2 ש"ש	ערבית- 2 ש"ש ערבית (כתיב ג')- 2 ש"ש	ערבית- 2 ש"ש	ערבית- 4 ש"ש ערבית (כתיב ג')- 2 ש"ש	ערבית- 3 ש"ש ערבית (כתיב ג')- 3 ש"ש	ערבית- 3 ש"ש	אשכול שפות וספרות
מתמטיקה- 3 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 5 ש"ש	מתמטיקה- 5 ש"ש	מתמטיקה- 5 ש"ש	אשכול מתמטיקה, טבע

מדע וטכנולוגיה	טבע ומדעים- 2 ש"ש	טבע ומדעים- 2 ש"ש	טבע ומדעים- 2 ש"ש	טבע ומדעים- 2 ש"ש	טבע ומדעים- 2 ש"ש	טבע ומדעים- 2 ש"ש
אשכול מיומנויות הגוף	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 2 ש"ש	חינוך גופני- 2 ש"ש	חינוך גופני- 2 ש"ש

תכנית היסוד לביה"ס היסודי- כיתות ד'-ו'

מ"מ וממ"ד עברי	20 ש"ש	100% ליבה	מ"מ ערבי ודרוזי	23 ש"ש	100% ליבה	מוכר שאינו רשמי עברי	15 ש"ש	75% ליבה	מוכר שאינו רשמי עברי ודרוזי	17 ש"ש	75% ליבה	מוסדות פטור	11 ש"ש	55% יבה
אשכול מורשת, רוח וחברה	תנ"ך- 2 ש"ש לימודי חברה- 3 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 3 ש"ש	תנ"ך- 2 ש"ש לימודי חברה- 2 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 2 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 2 ש"ש	תנ"ך- 2 ש"ש	תנ"ך- 2 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 2 ש"ש	תנ"ך- 2 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 2 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 2 ש"ש	תנ"ך- 2 ש"ש	תנ"ך- 2 ש"ש	מורשת- 2 ש"ש לימודי חברה- 2 ש"ש
אשכול שפות וספרות	עברית- 3 ש"ש אנגלית- 3 ש"ש	עברית- 3 ש"ש אנגלית- 3 ש"ש	עברית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש אנגלית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש אנגלית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש אנגלית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש	עברית- 2 ש"ש
אשכול מתמטיקה, טבע, מדע וטכנולוגיה	מתמטיקה- 5 ש"ש טבע ומדעים- 2 ש"ש	מתמטיקה- 5 ש"ש טבע ומדעים- 2 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש טבע ומדעים- 2 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש טבע ומדעים- 2 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש טבע ומדעים- 2 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש	מתמטיקה- 4 ש"ש
אשכול מיומנויות הגוף	חינוך גופני- 2 ש"ש	חינוך גופני- 2 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש	חינוך גופני- 1 ש"ש

4. קווים מנחים לארגון הלימודים על פי תכנית היסוד (הליבה) - הסבר לחלוקת השעות

4.1 התכנים בחינוך היסודי

בכיתות א'-ו' לומדים בסך הכול 29-32 ש"ש, בהתאם למדיניות החינוך היסודי. ארגון הלימדה לכלל התלמידים בחינוך הרשמי ולתלמידים בחינוך המוכר וחלוקת השעות בכיתות א'-ו' למקצועות ולנושאי הלימוד ייקבעו על פי שיקולים חינוכיים, היקף תכנית הלימודים, מאפייני אוכלוסיית התלמידים וכיו"ב, ובלבד שייכללו בחינוך הרשמי 100% השעות שנקבעו לתכנית הליבה ובחינוך המוכר לפחות 75% מסך כל תחומי התוכן והיקף השעות על פי מבנה האשכולות והתכנים שבהם, וכן שהתלמידים בחינוך המוכר ילמדו את אחד משני המקצועות אנגלית או טבע ומדעים. במוסדות פטור יילמדו לפחות 55% מסך כל תחומי התוכן והיקף השעות על פי האשכולות והתכנים שבהם, ובלבד שהתלמידים במוסדות הפטור ילמדו עברית

ומתמטיקה.

לפי זה תכנית היסוד (הליבה) בכיתה א' מורכבת מ-15 ש"ש בחינוך הממ' והממ"ד העברי והממ' הערבי והממ' הדרוזי, בכיתות ב'-ג' היא מורכבת מ-17 ש"ש בחינוך הממ' והממ"ד העברי ומ-20 ש"ש בחינוך הממ' הערבי והממ' הדרוזי, ובכיתות ד'-ו' היא מורכבת מ-20 ש"ש בחינוך הממ' והממ"ד העברי ומ-23 ש"ש בחינוך הממ' הערבי והממ' הדרוזי. לפיכך ילמדו התלמידים הלומדים בחינוך הרשמי את מלוא שעות הבסיס בכל דרגת כיתה, התלמידים הלומדים במוסדות מוכרים שאינם רשמיים עבריים ילמדו 11 ש"ש בכיתה א', 13 ש"ש בכיתות ב'-ג' ו-15 ש"ש בכיתות ד'-ו', התלמידים הלומדים במוסדות מוכרים שאינם רשמיים עבריים ודרוזיים ילמדו 11 ש"ש בכיתה א', 13 ש"ש בכיתות ב', 15 ש"ש בכיתה ג' ו-17 ש"ש בכיתות ד'-ו', והתלמידים הלומדים במוסדות הפטור ילמדו 8 ש"ש בכיתה א', 9 ש"ש בכיתות ב'-ג' ו-11 ש"ש בכיתות ד'-ו' - הכול על פי מבנה האשכולות והתכנים שבהם.

תכנית יסוד (ליבה) זו תהיה בתוקף במשך חמש שנים מיום אישורה. בתום חמש השנים היא תיבדק ותעודכן בהתאם להתפתחויות במערכת החינוך.

4.2 חלוקת השעות לפי אשכולות

א. אשכול יהדות, רוח וחברה

במוסדות פטור	בחינוך המוכר	בחינוך הרשמי	
2 ש"ש	2 ש"ש	2 ש"ש	תנ"ך/מורשת (ב'-ו')
	2 ש"ש	2 ש"ש	3 ש"ש

הערה: לימודי החברה כוללים את המקצועות מולדת, חברה, אזרחות, היסטוריה וגיאוגרפיה. לימודי המולדת, החברה והאזרחות נלמדים בכיתות ב'-ד' ביחידות עצמאיות, כמפורט בתכנית הלימודים החדשה "מולדת, חברה ואזרחות לבית הספר היסודי". ההחלטה אילו יחידות תילמדנה ובאיזו דרגת כיתה תתקבל בכל מקרה על ידי מנהלי בתי הספר והמורים בכיתותיהם. לימודי הגיאוגרפיה מתחילים בכיתה ה', ולימודי ההיסטוריה החל מכיתה ו'.

ב. אשכול שפות וספרות

במוסדות פטור	בחינוך המוכר	בחינוך הרשמי	
3 ש"ש	4 ש"ש	6 ש"ש	עברית/ערבית (שפת אם) (א')
3 ש"ש	2 ש"ש	3 ש"ש	עברית/ערבית (שפת אם) (ב'-ו')
	2 ש"ש	3 ש"ש	אנגלית (שפה זרה) (ד'-ו')
	2 ש"ש	3 ש"ש	עברית בביה"ס הערבי (ג'-ו')
	2 ש"ש	3 ש"ש	עברית בביה"ס הדרוזי (ב'-ו')

הערה: לימודי שפות נוספות ו/או תוספת ש"ש לשפות החובה שבליבה יהיו בהתאם למדיניות החינוך היסודי. אפשר לכלול לימודי שפה זרה בכיתות נמוכות יותר.

ג. אשכול מתמטיקה ומדעים

במוסדות פטור	בחינוך המוכר	בחינוך הרשמי	
3 ש"ש	4 ש"ש	5 ש"ש	מתמטיקה (א'-ו')
	2 ש"ש	2 ש"ש	טבע ומדעים (א'-ו')

הערה: ארגון הלמידה ו/או תוספת ש"ש מעבר לחובה שבליבה יהיו בהתאם למדיניות החינוך היסודי.

ד. אשכול אמנויות הגוף

בחינוך המוכר	בחינוך הרשמי	
ש"ש אחת	2 ש"ש	חינוך גופני (א')
ש"ש אחת	2 ש"ש	חינוך גופני (ב'-ו')

הערה: שיעורי החינוך הגופני הם חובה מכיתה א' ועד כיתה ו'.

5. תכנים נוספים המומלצים לבית הספר היסודי בחינוך הרשמי ובחינוך המוכר שאיננו רשמי

5.1 אשכול אמנויות - 2 ש"ש

מוזיקה (א'-ו')

אמנות פלסטית (א'-ו')

תיאטרון (א'-ו')

מחול (א'-ו')

תקשורת, קולנוע וטלוויזיה (א'-ו').

הערה: מנהלי בתי הספר ייתנו משקל לנושאים אלה, וחובה עליהם לדאוג לשילובם באופן ספירלי בתכנית הלימודים השבועית בהתאם למדיניות החינוך היסודי.

5.2 אשכול תרבות בית ספרית - 2 ש"ש

אורח החיים במדינה יהודית ודמוקרטית (א'-ו')

איכות החיים ושימור הסביבה (א'-ו')

כישורי חיים, בטיחות וזהירות בדרכים ובריאות (א'-ו').

הערה: מנהלי בתי הספר ייתנו משקל לנושאים אלה, וחובה עליהם לדאוג לשילובם באופן ספירלי בתכנית הלימודים השבועית בהתאם למדיניות החינוך היסודי.

5.3 **מיומנויות וערכים**
באמצעות התכנים שלעיל יוקנו לבוגרי מערכת החינוך בישראל המיומנויות והערכים שלהלן:

א. מיומנויות

- אוריינות תרבות ולשונית
- אוריינות אנליטית ומידענית
- אוריינות כמותית
- אוריינות אסתטית
- מודעות לבריאות
- אוריינות אישית ובין-אישית
- אוריינות חברתית.

ב. ערכים

- זהות יהודית/ערבית/דרוזית ודמוקרטיה
- תרבות יהודית/ערבית/דרוזית כללית והומניסטית
- כבוד האדם
- סקרנות, יצירתיות, יעילות, דיוק, יושר, חשיבה עצמאית, מודעות עצמית, הגינות, אסתטיקה, אתיקה, מוסריות ואחריות הדדית, מסוגלות, צדק חברתי, דו-קיום וסובלנות.

חוזר מנכ"ל סו/3(א), כ"ט בתשרי התשס"ו, 1 בנובמבר 2005

<b